

Analyse naar de belastingbijdrage van Nederlandse banken

Inleiding

SEO Economisch Onderzoek heeft in opdracht van de NVB in kaart gebracht wat de belastingbijdrage is van Nederlandse banken. Daarbij is een vergelijking gemaakt met banken elders in de EU en met niet-bancaire bedrijven in Nederland. Deze notitie brengt de kern van het onderzoek in beeld.

Belangrijkste conclusies

- Nederlandse banken betalen een hogere effectieve belasting dan veel banken in andere EU landen. Dit komt vooral door de hogere bankenbelasting in Nederland.
- Ook heeft Nederland specifiek voor banken en verzekeraars een minimum-kapitaalregeling ingevoerd, wat eveneens leidt tot een hogere effectieve belasting, in vergelijking met andere landen.
- Banken dragen in Nederland voor een belangrijk deel bij aan de vpb-inkomsten.

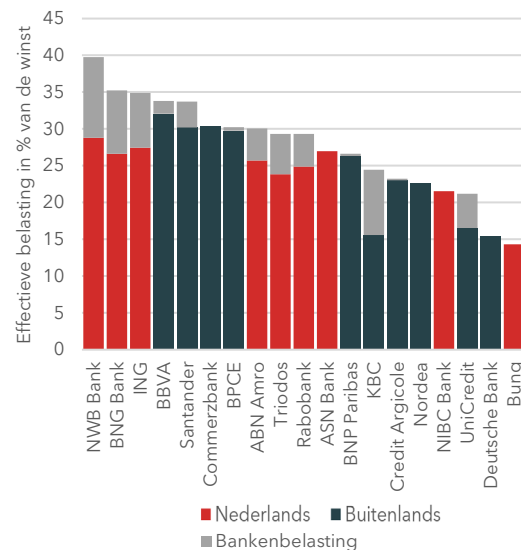
Vergelijking Europese banken

Dit eerste deel van de analyse vergelijkt de belasting van Nederlandse banken met de belasting van banken in andere Europese landen. Een belangrijke reden voor deze vergelijking is dat een deel van de banken op internationaal niveau actief is. Een gelijk speelveld op EU-niveau draagt dan bij aan eerlijke concurrentieverhoudingen en daarmee een efficiënte marktuitsluiting.

Banken in Nederland betalen gemiddeld een hogere effectieve winstbelasting, dan veel buitenlandse banken. Veel buitenlandse banken kennen een effectieve belasting van circa 20 tot 25 procent. Voor Nederlandse banken ligt dit percentage veelal rond de 30 procent, net als momenteel bij Spaanse banken¹.

De belangrijkste reden hiervoor is de hoge bankenbelasting in Nederland. Dit blijkt uit de vergelijking met de grootste banken van Frankrijk, Duitsland, Spanje, Italië, België en Finland, zie figuur 1.

Figuur 1, Effectieve belasting ondernemingsniveau²

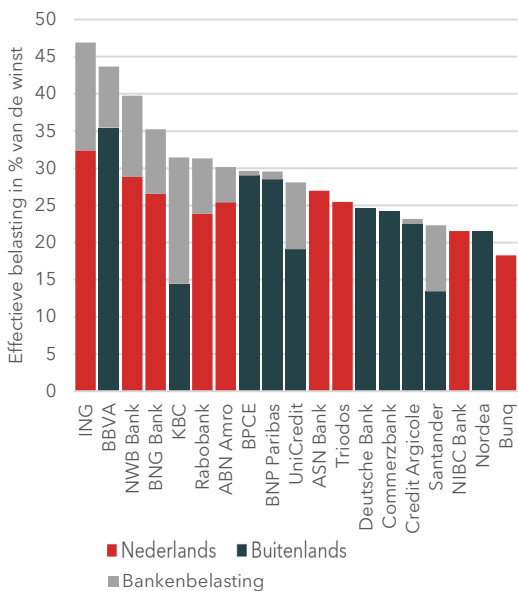

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

Figuur 1 laat zien welk percentage van de winst banken afdragen (gemiddeld over de afgelopen vijf jaar) door uit te gaan van de som van de vpb en bankenbelasting¹. Dit zijn immers de twee belastingen die ten laste komen van de winst. Na winst volgt een winstuitkering aan aandeelhouders, die wordt belast via een dividendbelasting, of inkoop van aandelen. Om een heldere internationale vergelijking te kunnen maken hebben we winst als uitgangspunt genomen, niet de uitgekeerde winst of aandelen inkoop, omdat dit een eenduidiger begrip is. Daarom nemen we dividendbelasting niet mee in de vergelijking. Een tweede reden is dat veel aandeelhouders dividendbelasting kunnen aftrekken, waardoor deze belasting in de praktijk lager is.

Figuur 2, zoomt verder in door te laten zien hoe hoog de belastingen zijn op de thuismarkten van de banken (gemiddeld de afgelopen 5 jaar)², dus zonder de internationale activiteiten van banken. Dit geeft een preciezer beeld van het effect van de bankenbelasting per land. Hieruit blijkt dat in NL, ES en BE een relatief hoge bankenbelasting wordt geheven en dat dit de belastingdruk in deze landen verhoogt. Hoewel de vpb varieert in landen (tussen de 24% en 30%, zie tabel 1), zorgt vooral de hogere bankenbelasting in NL ervoor dat de belasting van de winst hoger is. Omdat in dit overzicht is gekozen voor een gemiddelde van de afgelopen vijf jaar geeft dit een onderschatting van de huidige bankenbelasting, aangezien deze in 2024 met circa 30 procent is verhoogd.

Figuur 2, Effectieve belasting op nationaal niveau³

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

Daarnaast speelt mee dat Nederland, in tegenstelling tot veel andere EU landen, een minimumkapitaalregel (MKR) voor banken heeft ingevoerd. Deze regel stelt dat rente niet aftrekbaar is voor banken en verzekeraars die zich grotendeels (meer dan 89,4 procent) met

vreemd vermogen financieren. Dit raakt banken gezien hun specifieke financiering met onder meer deposito's en spaargelden. Deze regel vertaalt zich in een hoger effectief vpb-percentage. Bij invoering in 2020 is de structurele belastingopbrengst van de MKR geraamd op 295 mln. euro. Later, in 2024, is de maatregel aangescherpt door verhoging van het niet-aftrekbare percentage van 9 naar 10,6%. In de begroting van 2024 raamt het ministerie van Financiën de opbrengst van de verhoging op 73 mln. euro. Ook loopt de waarde van deze niet-aftrekbare kosten op door de rentestijging van de afgelopen jaren. Aanleiding voor de invoering van de MKR was dat niet-financiële bedrijven een deel renteaftrek verloren vanwege de Europese ATAD-richtlijn (die *earningsstripping* beperkt). Banken worden hierdoor niet geraakt en kregen in NL in plaats daarvan de MKR opgelegd. Andere EU-landen hebben tot op heden geen MKR ingevoerd.

Tabel 1, Vergelijking tussen lidstaten

Land	Belasting op banken, op basis van:	Gemiddeld aandeel banken--belasting van activa banken (2024)	Budgettair belang	Vpb
NL	Balansposten	0,21%	600 mln. (2024)	25,8%
BE	Balansposten	0,70%	1000 mln. (2024)	25%
FR	Balansposten	0,01%	100 mln. (2022)	25%
DE	Geen			±30%
ES	Rente-inkomsten en commissies	0,48%	1500 mln. (2024)	24%
IT	Winst Eenmalig rente-inkomsten	0,15%	600 mln. (2024) 2500 mln. (2023)	±29%
FI	Geen			20%

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

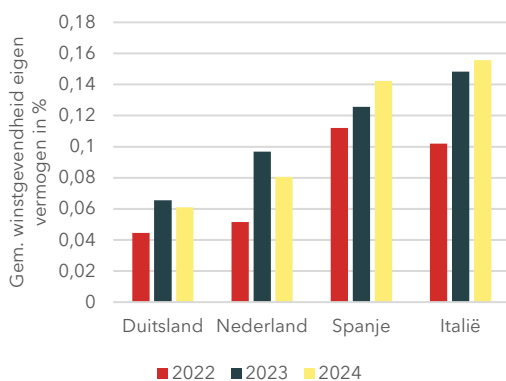
Verschillende lidstaten kennen belastingen die specifiek gericht zijn op de activiteiten van banken. In NL, BE en FR is de belasting

gebaseerd op (een deel van) de balans, inclusief buitenlandse activiteiten.

Dit kan leiden tot dubbele belasting wanneer ook in het buitenland een bankenbelasting geheven wordt. In Italië geldt een hogere winstbelasting (+3,5%-punt) voor banken en daarnaast een eenmalige belasting voor banken, die mag bestaan uit een reserve in plaats van een afdracht. Spanje heft belasting op “excessieve” rentebaten (*windfall profits*). In het verleden hebben DE ('11-'14) en FI ('13-'15) een bankenbelasting gekend, maar is voor afschaffing gekozen toen banken een bijdrage zijn gaan leveren aan het Single Resolution Fund in 2016.

In figuur 3 is te zien dat Spaanse en Italiaanse banken hogere rendementen op het eigen vermogen hebben dan andere landen. Vanwege de relatief hoge rendementen is er in die landen voor gekozen om die winsten af te romen met *windfall taxes*, gebaseerd op netto rente-inkomsten.

Figuur 3, Winstgevendheid banken per land

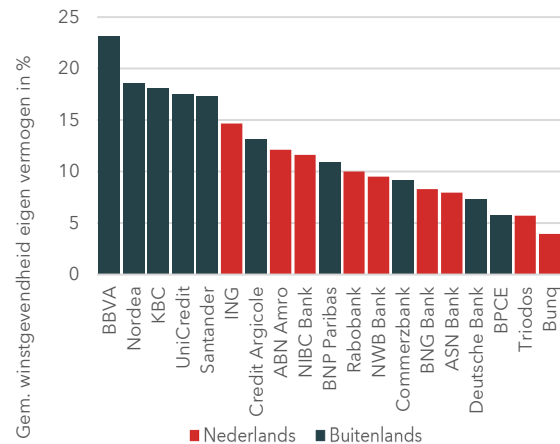

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

Dit verschilt van de belastingen in NL, BE, FR, waar belastingen gebaseerd zijn op balansposten. Deze bewegen niet mee met de winsten, waardoor in jaren van lage winsten de

belastingdruk relatief hoog kan zijn, zie ook bijlage A.

Figuur 4, Winstgevendheid EU banken

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

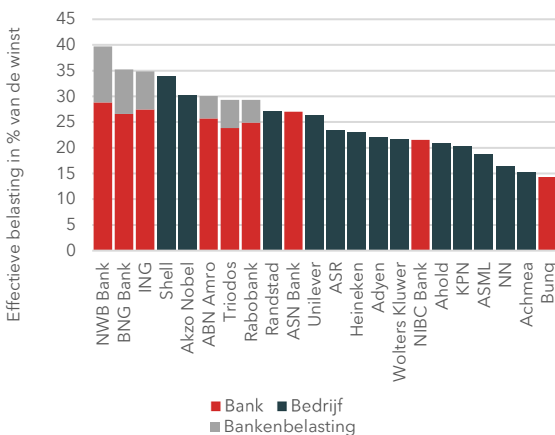
De winstgevendheid, na belasting, van Nederlandse banken is relatief laag vergeleken met de grote EU-banken. Figuur 4 toont de gemiddelde winstgevendheid van het eigen vermogen van banken over de afgelopen vijf jaar. De twee meest internationaal opererende Nederlandse banken, ING en Rabobank, kennen een lagere winstgevendheid dan veel internationaal opererende banken in andere EU landen. Een verandering van de winstgevendheid, bijvoorbeeld door aanpassing van de bankenbelasting, beïnvloedt hun internationale concurrentiepositie.

Naast belastingen zijn er voor banken andere kosten die invloed hebben op de winstgevendheid, zoals de nalevingskosten van wetgeving, bijvoorbeeld om witwassen tegen te gaan. Ook betalen Nederlandse banken net als veel buitenlandse banken de kosten van het toezicht. In 2024 bedroegen de bijdragen van de Nederlandse banken zo'n 120 mln. voor het toezicht van DNB en de AFM.

Vergelijking met Nederlandse bedrijven

Ook als we de belastingbijdrage van banken vergelijken met andere bedrijven in Nederland, blijkt dat de belasting relatief hoog is. Zo betalen banken relatief veel winstbelasting, vergeleken met AEX bedrijven, zie figuur 5.

Figuur 5, Belasting vergeleken met bedrijven

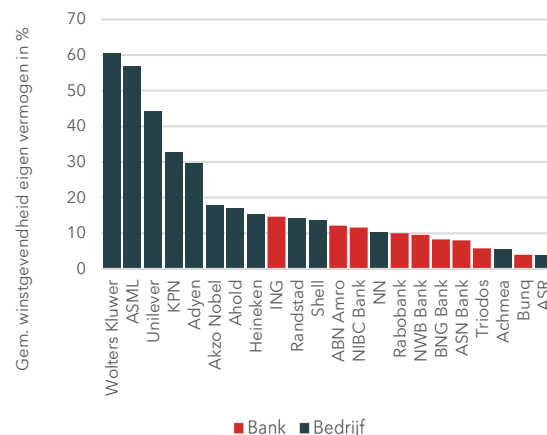
Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

Figuur 5 vergelijkt de vpb en bankenbelasting van banken met verschillende AEX-bedrijven over de afgelopen 5 jaar. Hierbij valt op dat de effectieve vpb van deze bedrijven veelal onder het statutaire tarief van 25,8% ligt, wat samenhangt met onder meer aftrekposten. Dit ondanks beperkingen hiervan vanwege de ATAD-richtlijnen vanaf 2019. Voor banken ligt het effectieve tarief juist hoger, vanwege onder meer de minimum-kapitaalregel (zie boven). Daar komt de bankenbelasting nog bij. Het hoge effectieve vpb tarief van banken blijkt ook uit het hoge aandeel van banken in de totale vpb. In totaal betaalden banken in 2024 zo'n 2,6 mld. euro aan vpb, dat is zo'n 6 procent, van de in totaal 45 mld. euro. Dit terwijl het aandeel in de totale winst van banken duidelijk lager is, namelijk circa 1%.

Nederlandse banken zijn duidelijk minder winstgevend dan verschillende AEX bedrijven,

zie figuur 6. Deze figuur toont de gemiddelde winstgevendheid van het eigen vermogen over de afgelopen 5 jaar. Hieruit blijkt dat winstgevendheid van banken vergelijkbaar is met verschillende verzekeraars, maar duidelijk lager dan andere AEX-bedrijven.

Figuur 6, Winstgevendheid NL banken en bedrijven

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van jaarverslagen van banken

Noten

1. Banken gebruiken niet allemaal dezelfde methode om belastingpercentages te berekenen. Hier is winst voor vpb plus bankenbelasting gebruikt als basis. Vpb en bankenbelasting worden als percentage van deze basis berekend. Alternatief is om uit te gaan van winst waar de bankenbelasting al af is en dit als basis te gebruiken. Wij hebben gekozen voor de eerste methode.
2. Figuur 1 laat het ongewogen gemiddelde zien van de effectieve belasting over de periode 2020-2024, met uitzondering, van jaren met negatieve winsten (ABN AMRO 2020, Bunq 2020, Triodos 2024), of negatieve belastingen (NIBC 2020). Zie bijlage B voor het gewogen gemiddelde.
3. Figuur 2 laat het ongewogen gemiddelde zien van de effectieve belasting voor de periode 2020-2024, met uitzondering van jaren met negatieve winsten (Santander 2020, Triodos

2024). Zie bijlage B voor het gewogen gemiddelde.

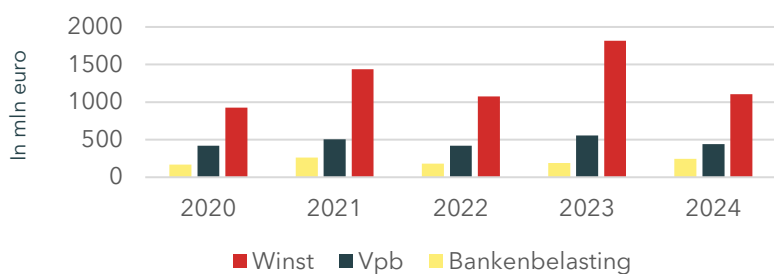
Referenties

- Ministerie van Financiën. (2024). Budgettaire aspecten in Belastingplan 2024 – Memorie van toelichting. Rijksoverheid.
- PWC Nederland. (2025). De totale belastingbijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven in 2024 (PWC Nederland rapport). PWC Nederland.
- Bijlsma, M., Belt, T., Elsenburg, W., Ourak, W., de Haan, J. & Winter, H. (2025). Evaluatie Wbft 2019; Proportionaliteit, stabiliteit en flexibiliteit (SEO-rapport 2024-261). SEO Economisch Onderzoek.
- De jaarverslagen banken en bedrijven over de periode 2020 – 2024.

Bijlage A, winst en belasting per bank

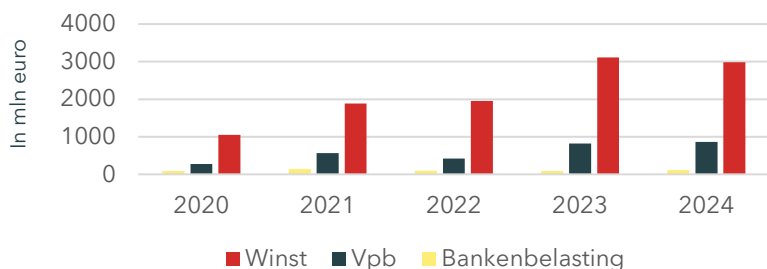
Deze bijlage toont van de Nederlandse banken per jaar de winst, de Vpb en de bankenbelasting in mln euro. In de jaren 2020 – 2022 zijn de winsten bij veel banken lager dan in de jaren erna. De bankenbelasting in Nederland is gebaseerd op de omvang van de balans (de financieringskant), waardoor de bankenbelasting niet meebeweegt met de winst. Daarom is bij veel banken het percentage bankenbelasting hoger in de jaren 2020-2022 en lager in 2023. In 2024 is de bankenbelasting verhoogt en stijgt dit percentage weer.

ING:

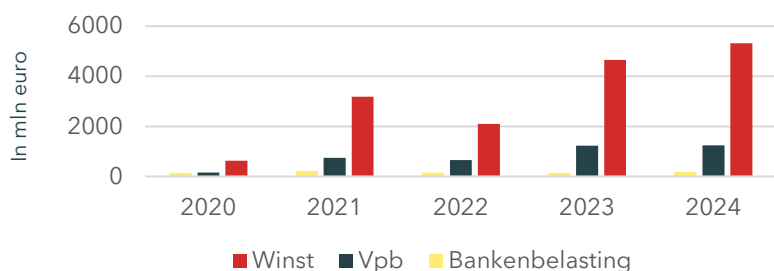
Jaar	% Vpb	% Bankenbelasting
2020	38,4	15,4
2021	29,8	15,3
2022	33,4	14,3
2023	27,8	9,4
2024	32,6	18,2

ABN AMRO:

Jaar	% Vpb	% Bankenbelasting
2020	23,7	7,9
2021	28,0	6,9
2022	20,7	4,6
2023	25,6	2,8
2024	27,8	3,8

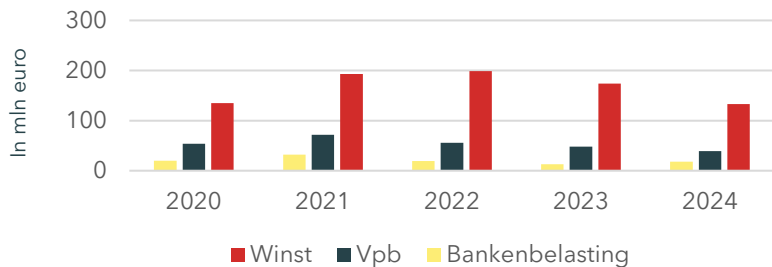
Rabobank:

Jaar	% Vpb	% Bankenbelasting
2020	20,1	17,9
2021	21,8	6,3
2022	29,3	6,7
2023	25,5	3,0
2024	22,7	3,3

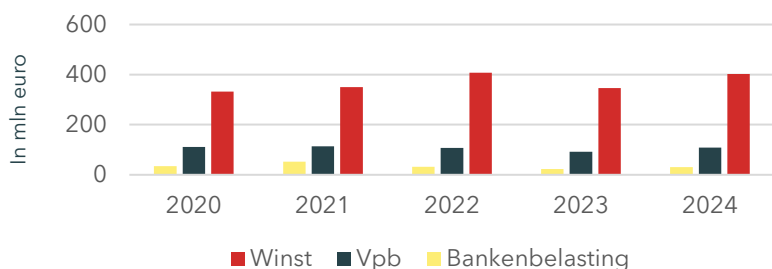
seo • economisch onderzoek

NWB Bank:

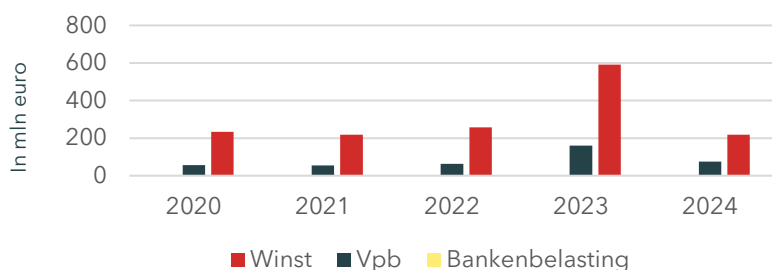
Jaar	% Vpb	% Bankenbelasting
2020	34,8	12,9
2021	32,0	14,2
2022	25,7	8,7
2023	25,7	7,5
2024	25,8	11,9

BNG Bank:

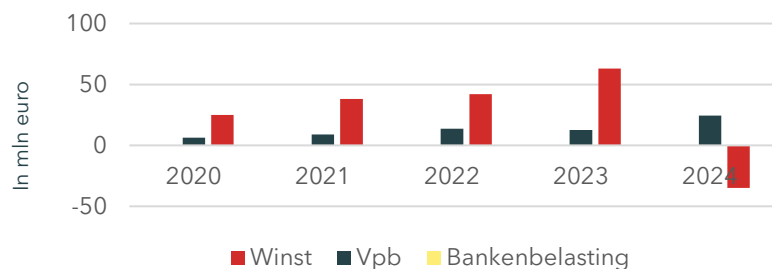
Jaar	% Vpb	% Bankenbelasting
2020	30,3	9,3
2021	28,3	13,2
2022	24,4	7,3
2023	24,9	6,0
2024	25,1	7,1

ASN Bank:

Jaar	% Vpb
2020	24,5
2021	24,8
2022	24,4
2023	27,1
2024	34,2

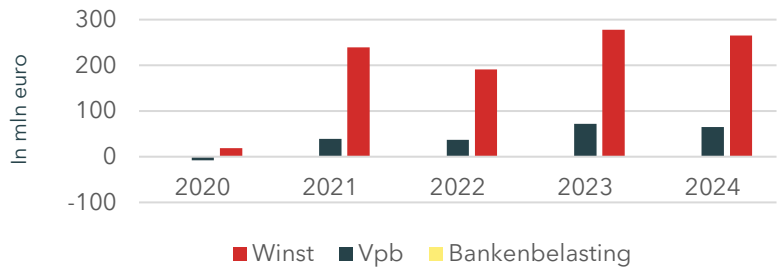
Triodos:

Jaar	% Vpb
2020	25,6
2021	23,7
2022	32,6
2023	20,0
2024	-70,0

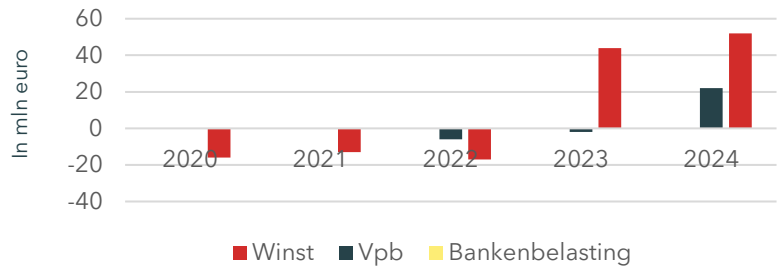
seo • economisch onderzoek

NIBC Bank:

Jaar	% Vpb
2020	-42,1
2021	16,3
2022	19,4
2023	25,9
2024	24,5

Bunq:

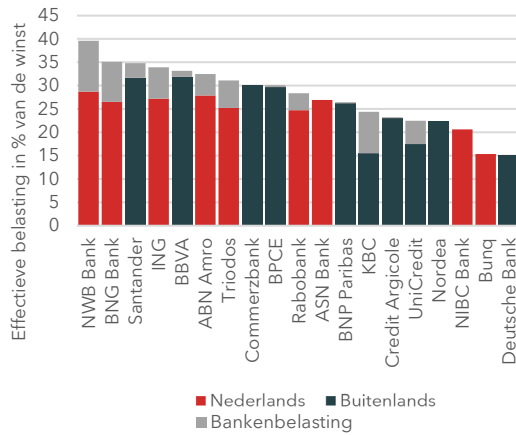

Jaar	% Vpb
2020	0,0
2021	0,0
2022	35,3
2023	-4,5
2024	42,3

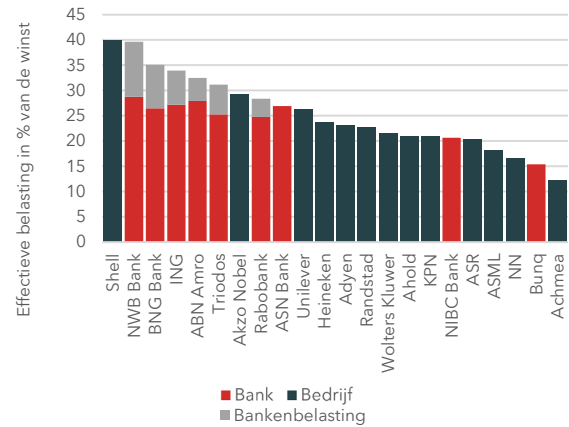
Bijlage B Belastingen o.b.v. gewogen gemiddelden

Deze bijlage toont de gewogen gemiddelden van de figuren uit de notitie. Hierbij zijn winst en belasting eerst over vijf jaar opgeteld en daarna door elkaar gedeeld.

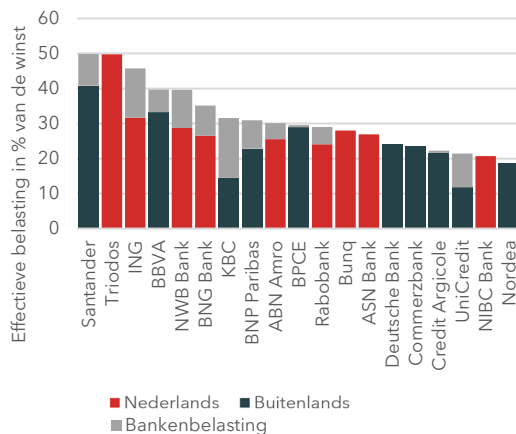
Figuur B.1, Effectieve belasting ondernemingsniveau

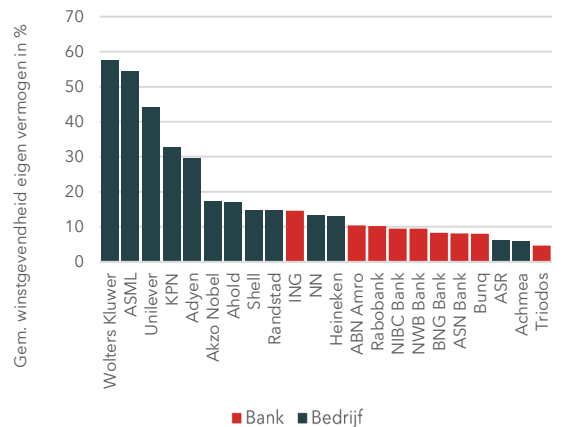
Figuur B.4, Belasting vergeleken met bedrijven

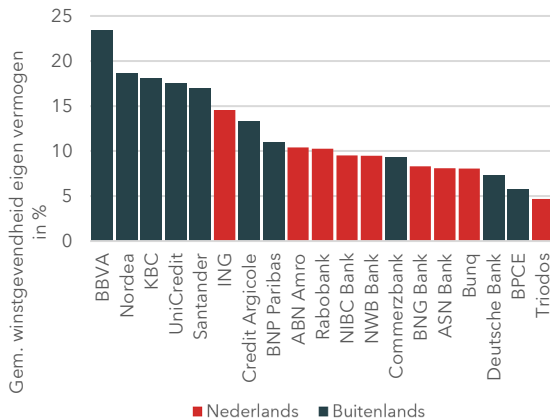
Figuur B.2, Effectieve belasting op nationaal niveau

Figuur B.5, Winstgevendheid NL banken en bedrijven

Figuur B.3, Winstgevendheid EU banken

SEO • economisch onderzoek

Auteurs:

Wouter Elsenburg, w.elsenburg@seo.nl

Wassim Ourak, w.ourak@seo.nl

Jasper van der Vos, j.vandervos@seo.nl

Eline Helder, e.helder@seo.nl

Over SEO Economisch Onderzoek

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen.

SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2025 SEO Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl

SEO-rapport 2025-151

ISBN 978-90-5220-583-0